

Tjänsteutlåtande

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Kristina Eriksson

Datum 2015-03-09

Dnr KS 2015/0077-422

Till Kommunstyrelsen

Samråd åtgärdsprogram för vattenförvaltningen i norra Östersjöns vattendistrikt

Sammanfattning

Vattenmyndigheten för norra Östersjöns vattendistrikt har tagit fram förslag till förvaltningsplan, miljö kvalitetsnormer och åtgärdsprogram för perioden 2015-2021. För varje åtgärdsområde finns ett mera detaljerat program som beskriver ansvarsfördelning, kostnader, miljönytta och tidsplan. Samrådet pågår fram till den 30 april och beslut om ny förvaltningsplan tas i december 2015. När Vattenmyndigheten har beslutat om förvaltningsplan, åtgärdsprogram och miljö kvalitetsnormer innebär det ett bindande åtagande för kommunen att arbeta enligt beslutet.

Beslutsförslag

Kommunstyrelsen beslutar

Tillstyrka vattenmyndighetens förslag till förvaltningsplan, miljö kvalitetsnormer och åtgärdsplan för Norra Östersjöns Vattendistrikt (ert dnr 537-5058-14) och överlämna synpunkter enligt PM 2015-03-02, bilaga 1.

Bakgrund

EU:s vattendirektiv infördes i svensk lagstiftning 2004. Vattenförvaltningen i Sverige består av fem vattendistrikt. Österåkers kommun ingår i Norra Östersjöns vattendistrikt. Vattenförvaltningen bygger på ett brett samarbete mellan olika aktörer, där kommunen har en central roll. Arbetet bedrivs i perioder, om 6 års cykler, och förslaget som samrådet nu gäller är för perioden 2015- 2021. Analyser av miljöproblem och åtgärder för att förbättra vattenkvaliteten delas in i åtgärdsområden efter vattnets väg och den naturliga indelningen i avrinningsområden.

Den övergripande *förvaltningsplanen* ska vara ett planeringsunderlag för kommunen. Den sammanfattar tillståndet i yt- och grundvatten inom vårt distrikt, vilka miljö kvalitetsnormer som gäller, behovet av åtgärder och hur miljö tillståndet övervakas. *Miljö kvalitetsnormerna* är ett verktyg och styrinstrument för att visa vilken vattenkvalitet som ska uppnås och inom vilken tid.

Åtgärdsprogrammet redovisar vad kommunerna och andra myndigheter behöver göra för att god vattenkvalitet ska uppnås inom vattendistriktet.

Vattendistriktet omfattar hela Stockholmsregionen, Västerås, Örebro, skärgården, Mälaren och Hjälmaren, från Öregrund och ned till Nyköping. Genom att dela in distriktet i flera åtgärdsområden kan analys och åtgärder hanteras på ett mera tydligt sätt. Österåkers kommun ingår i fyra *åtgärdsområden*, Furusundsleden, Stockholms norra mellersta skärgårdsområde, Åkerströmmen och Trälhavet samt Stockholms inre skärgård.

Inom kommunens geografiska område finns 31 *vattenförekomster och grundvattenförekomster* som har klassats med miljö kvalitetsnormer. Klassningen indelas i ekologisk status och kemisk status. Av 29

Tjänsteutlåtande

ytvattenförekomster har endast 5 st god ekologisk status. Det helt övervägande miljöproblemet i våra ytvatten är för höga halter av näringsämnen.

Förhöjda halter av kvicksilver är ett generellt problem i svenska ytvatten, beroende på diffus spridning via luften. Men för två vattenförekomster i kommunen har miljö kvalitetsnormen satts till icke god kemisk status beroende på TBT (tributyltenn) i Gälnan och PBDE (polybromerade difenyletrar) i Tärnan.

Förvaltningens slutsatser

Förvaltningen ser positivt på att arbetet inom vattenförvaltningen går in i en ny period med en tydlig förvaltningsplan. Materialet utgör en bra grund för planering av det lokala arbetet för en bättre vattenkvalitet. Genomförandet av åtgärder för att förbättra vattenkvaliteten förutsätter insatser på många olika områden alltifrån lagstiftning och nationella styrmedel till regional vägledning och samordning till att hitta former för det lokala arbetet i vattensamverkan och tillsynsarbete. Av Vattenmyndighetens material framgår att kommunen har en viktig roll att driva på åtgärdsarbetet.

Materialet som ligger till grund för samrådet är omfattande. För att kunna avgöra vad som ligger inom kommunens ansvarsområde, hur åtgärder ska prioriteras, vem som ska göra vad, hur vattensamverkan kan utvecklas och hur vattenfrågor kan bli en del av planläggning behövs en analys och en handlingsplan.

Kommunen behöver ta ställning till hur de föreslagna åtgärderna ska hanteras och kopplas till olika kommunala projekt och åtgärder. Inom kommunen pågår arbetet med att ta fram en ny översiktsplan och VA-plan samt en klimat- och sårbarhetsanalys. En översiktsplan bör ha utgångspunkt från åtgärdsprogrammet och redovisa hur miljö kvalitetsnormerna för vattenförekomsterna ska följas. Behovet av att ta ett samlat grepp om vattenfrågorna i en särskild vattenplan behöver kommunen ta ställning till.

Kommunen kan i detta skede inte ta ställning till huruvida tidplanerna är realistiska, utan att först ha gjort en detaljerad analys och handlingsplan. Det är även en förutsättning för att kunna bedöma om förslaget är heltäckande och åtgärderna är tillräckliga.

Detaljerade synpunkter utifrån de frågeställningar som Vattenmyndigheten har begärt lämnas i bifogat PM, bilaga 1.

Bilagor

1. PM 2015-03-02

Kent Gullberg
Samhällsbyggnadschef

Viveka Larsson
Plan- och exploateringschef

Bilaga I, Samråd åtgärdsprogram för vattenförvaltningen i norra Östersjön

Här lämnas synpunkter på de olika delarna som ingår i samrådet och utifrån de frågor som Vattenmyndigheten särskilt önskade besvarade.

Förslag till förvaltningsplan för Norra Östersjöns vattendistrikt

Österåkers kommun har inga synpunkter på förvaltningsplanen.

Förslag till miljö kvalitetsnormer för Norra Östersjöns vattendistrikt

De miljö kvalitetsnormer (icke god kemisk status) som är satta för vattenförekomsten Gälnan (SE593080-184500) och för Tärnan (SE660688-164478) bygger på ett litet provtagningsunderlag och indikerar ett behov av övervakning snarare än åtgärder.

Förslag till åtgärdsprogram för Norra Östersjöns vattendistrikt

Det är ett omfattande underlag som vi har att ta ställning till i samrådet och som ska vara underlag för vårt fortsatta arbete lokalt. För att kunna prioritera arbetet så att vi genomför åtgärder där det är mest kostnadseffektivt, minst resurskrävande och som har bästa förutsättningar att ge resultat krävs en detaljerad analys. Innan det är gjort är det inte möjligt att ha synpunkter på om förslaget är heltäckande och åtgärderna är tillräckliga. Kommunen behöver ta ställning till hur de föreslagna åtgärderna ska hanteras och kan kopplas till olika kommunala projekt och åtgärder som t.ex. ny översiktsplan och VA-plan och ifall en kommunal handlingsplan krävs för att få en klar bild av alla frågeställningar.

Synpunkter utifrån Vattenmyndighetens frågeställningar i åtgärdsprogrammet

Framgår det vilka fysiska åtgärder i miljön som åtgärderna i åtgärdsprogrammet ska leda till?

Ja, i åtgärdsprogrammen för respektive åtgärdsområde

Framgår det vem/ vilka som behöver genomföra åtgärderna för att följa miljö kvalitetsnormerna?

Slutligt är det markägare och verksamhetsutövare som ska vidta åtgärder. Det är viktigt att behålla och utveckla olika former av ekonomiskt stöd för att åtgärder ska bli genomförda. Det är inte alltid tillsyn som är det bästa verktyget.

Framgår det vad som behöver göras för att följa miljö kvalitetsnormerna?

I åtgärdsprogrammet finns förslag på åtgärder men det behövs en bedömning på lokal nivå för att i praktiken avgöra vilka åtgärder som är rimliga. Prioritering kommer att ske utifrån resurser, möjlighet till genomförande och en ekonomisk avvägning vad som är rimliga krav att ställa i samband med tillsyn.

Framgår det hur åtgärderna ska göras för att följa miljö kvalitetsnormerna?

Föreslagna styrmedel framgår av åtgärdsprogrammet, men det bör vara tydligt att det också finns också andra metoder som t ex samverkan. Hur de fysiska åtgärderna ska

genomföras är inte tydligt beskrivet och inte heller hur en avvägning enligt miljöbalkens 2 kap om rimliga krav ska genomföras.

Framgår det var åtgärderna ska genomföras för att följa miljö kvalitetsnormerna?

Ja det framgår inom vilka åtgärdsområden, men inte specifika platser.

Framgår det när åtgärderna ska genomföras för att följa miljö kvalitetsnormerna?

Ja det framgår, men en generell synpunkt är att det är kort om tid för att nå hela vägen fram till åtgärder. Kommunen måste också prioritera arbetet och anpassa tidsplanen till tillgängliga resurser.

Saknas det åtgärder, och i så fall vilka är det och vilken myndighet behöver genomföra dem?

När det gäller Trafikverkets åtgärder är det otydligt om det ingår ett ansvar för dagvatten från vägar.

Övriga frågor föranleder inga synpunkter.

Synpunkter utifrån Vattenmyndighetens åtgärdsplaner, kommunens åtgärder 1-8

Åtgärdsplan 2. Kommunens tillsynsansvar för jordbruk som inte har djurhållning och som inte är provningspliktigt enligt miljöbalken behöver förtydligas. Om tillsynen ska vara ett verktyg för att minska näringspåverkan från jordbruket krävs ändringar i föreskrifter och tydligare vägledning. Tidsplanen är optimistisk för att hinna få föreskrifter på plats, genomföra tillsynsvägledning, revidera kommunens tillsynsplaner till att åtgärder ska vara genomförda.

Åtgärdsplan 7. Denna åtgärd bedöms vara allt för generell och svår att ange en tidpunkt för. Kommunens möjligheter att i planarbetet driva frågor om miljö kvalitetsnormer för vatten är otydliga. Det behövs vägledning från Boverket och Länsstyrelsen för att visa på vilka möjligheter som PBL medger.

Till exempel är formuleringen i PBL att miljö kvalitetsnormer enl. miljöbalken ska följas vid planläggning och ärenden om bygglov. Möjligen ska formuleringen ses över till att detaljplanläggning inte får bidra till att miljö kvalitetsnormer kan komma att överskridas.

Synpunkter på åtgärdsprogrammen för respektive åtgärdsområde där kommunen ingår

Åtgärdsprogram för Furusundsledens, Bergshamraåns och Bergshamravikens samt Penningbyån och Edsvikens åtgärdsområde

- Vattenförekosten Tärnan har höga halter av PBDE baserat på en undersökning av 18 fiskar. Belastningen är troligen av diffus karaktär och indikerar att flera

vattenförekomster kan ha samma problem. Det framgår inte om det finns något jämförande underlag.

Åtgärdsprogram för Åkerströmmen och Trälhavets åtgärdsområde

- Att genomföra provtagning av vattenkvaliteten i Drängsjön är kommunalt intresse som bör kunna ingå i det provtagningsprogram som nu påbörjas för Åkerströmmen.
- Att förbättra reningen av dagvatten inom Åkersberga tätort är angeläget och ett kommunalt ansvar. Men även Trafikverket har ett ansvar för dagvatten från sina vägar inom åtgärdsområdet.

Åtgärdsprogram för Stockholms norra mellersta skärgårds åtgärdsområde

- I vattenförekomsten Gälnan uppnås inte god kemisk status p.g.a. påvisade höga halter av TBT (135 µg TBT/kgTS). Klassningen baserades på en provtagning av sediment. Området har under sommarhalvåret ett intensivt båtliv och även en del nyttotrafik men inte några tydliga punktkällor. Förhöjda halter av TBT kan också vara en effekt av dumpning av muddermassor eller resultat av en diffus spridning. Att anlägga en båtvätt är en positiv miljöåtgärd, men också en stor investering om den inte kan kopplas till en kommersiell verksamhet. Åtgärden bedöms ha mycket liten effekt på halterna av TBT inom vattenområdet. Analysen av sedimenten indikerar inte om det finns en ökande eller minskande trend. Provtagningen visar mera på ett övervakningsbehov snarare än direkta åtgärder. Det är anmärkningsvärt att en provtagning kan ligga till grund för klassningen av icke god kemisk status för hela vattenområdet.

Åtgärdsprogram för Stockholms inre skärgårds och Igelbäcken, Edsviken och Brunnsvikens åtgärdsområden

- Kommunen har identifierat ett fåtal enskilda avlopp men det finns också B, C och U-verksamheter som t ex bergtäkt, avloppsreningsverk och golfbanor med påverkan på vattenkvaliteten.
- Dagvatten från vägområden är dominerande inom åtgärdsområdet. Här bör även Trafikverket ta ett ansvar för sina vägar.